

1 רמב"ם יד החזקה - הלכות תשובה פרק א

(א) כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים וידוי זה מצות עשה כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם:

2 רמב"ם יד החזקה - הלכות תשובה פרק ב

(א) אי זו היא תשובה גמורה זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה לא מיראה ולא מכשולון כח כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה הוא ששלמה אמר וזכור את בוראך בימי בחורותיך ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נמחלין שנאמר עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושב העבים אחר הגשם שהוא יום המיתה מכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו

3 רמב"ם יד החזקה - הלכות תשובה פרק ב

(ד) מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח:

4 רמב"ם יד החזקה - הלכות תשובה פרק ז

(ו) גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה' ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק התשובה מקרבת את הרחוקים אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחיק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים שנאמר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ונאמר ביכניהו ברשעתו כתוב את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני וגו' וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתוך כחותם:

(ז) כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי מי גם בכם ויסגר דלתים וגו' והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם צועק ונענה מיד שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה האלהים את מעשיך ולא עוד אלא שמתאווים להם שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות:

5 אורות התשובה פ"ב – תשובה פתאומית ותשובה הדרגית

לגבי משך זמנה התשובה מתחלקת לשני חלקים: תשובה פתאומית ותשובה הדרגית.

הפתאומית באה מתוך איזה ברק רוחני הנכנס בנשמה, בפעם אחת מכיר הוא את הרע ואת הכעור של החטא ונהפך לאיש אחר, וכבר מרגיש הוא בקרבו השתנות גמורה לטובה. תשובה זו באה ע"י איזו הופעה של סגולה פנימית, ע"י איזו השפעה נשמית גדולה, שראוי לחפש את נתיבותיה בעמקי תעלומה.

וישנה תשובה הדרגית. לא בריקה הבריקה בקרבו להתהפך מן העומק של הרע אל הטוב, אלא מרגיש הוא שצריך להיות הולך ומטיב דרכיו וארחות חייו, רצונו, הלך מחשבותיו ובמהלכו זה הולך הוא וכובש לאט לאט את דרכי היושר,

מתקן את המדות, מטיב את המעשים, מלמד את עצמו יותר ויותר עד שהוא בא למעלה רמה של זכוך ותקון.

התשובה העליונה באה מהברקה של הטוב הכללי של הטוב האלהי השורה בעולמות כולם, אור חי העולמים. נשמת כל האצילית מצטירת לפנינו בהודה וקדושתה, כמה שהלב יכול לספוג: והלא באמת הכל הוא טוב וישר כל כך, והיושר והטוב שבנו הלא הוא בא מהתאמתנו אל הכל, ואיך אפשר להיות קרוע מן הכל, פרור משונה, מופרד כאבק דק שכלא נחשב. ומתוך הכרה זו, שהיא הכרה אלהית באמת, באה תשובה מאהבה בחיי הפרט ובחיי הכלל.

6 אורות התשובה פ"ד אות יז – נתיבות תשובה פרטיות

יש שני אופנים של גדולת מדרגה. האופן האחד מצד המעשים והתלמוד והאופן השני מצד הכשרון והתולדה בשורש היצירה. מי שישוד גדולת מדרגתו בא מצד התלמוד והמעשים, כשירד ממדרגתו וצריך לעלות, צריך הוא לאחוז במדות קטנות ולשוב בהדרגה. אבל מי שישוד גדולתו הוא מצד כשרונו בעיקר תולדתו מגדולת נשמתו, גם כשירד ממעלתו מצד מניעות פנימיות או חיצוניות, צריך הוא לשוב בגדולה וחפזון, בדליגה כעל כנפי נשרים, מבלי להתחשב עם הדרגות. ומ"מ מצטרפת לזה ג"כ תשובה במדות של קטנות ודקדוקים פרטיים השייכים לה, אלא שהן אינן עיקר מלאכת תשובתו של מי ששרשו גדול ונשגב, אלא כערך של סניפים המצטרפים, כתבלין המתקין ועוזרים ומסייעים לימוד העיקרי - היא התשובה הרמה הגדולה.

7 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פד.

יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושווייה גברא רבא יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר משיצחצחן במים אמר ליה לסטאה בלסטיותיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר ליה אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה עזבה יתומיך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה ואלמנותיך עלי תבטחו נח נפשיה דרבי שמעון בן לקיש והוה קא מצטער רבי יוחנן בתריה טובא

8 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יז.

אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר הפיחה אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר כי הרים ימוש והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר ונמקו כל צבא השמים אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא

9 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו:

אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה